

LBRIS

We know

books

SANDA GOLOPENȚIA

Viata noastră
cea de toate zilele

Spandugino

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE	19
PROLOG	21
Trăim opac	21
Colaborare inversată	22
129 de zile cronometrate	23
Câte un miez de poveste	24
Polifonie	25
Institutul Central de Statistică în viețile noastre	27
<i>N-ar fi cazul să-mi caute un pilot bun?</i>	30
Conlucrarea cu Miron Constantinescu	30
Emigrări în lanț – formula Betea	34
<i>Munca măruntă zi de zi</i>	38
Statisticienii și brutarii	41
Marea însingurare	42
PRIMUL FILAJ (15 APRILIE – 14 MAI 1948)	43
Morfologie	43
Note de urmărire și note informative	47
Un cod al filatorilor	49
Notă s. 15 aprilie 1948	50
Doctor Lister 7, în Cotroceni	51
La Statistică, în Brezoianu 31	55
Notă s. 16 aprilie 1948	56
Pontiac și Buikeikt	57
Notă s. 17 aprilie 1948	57

Merge citind.	58
Notă s. 18 aprilie 1948.	61
Notă s. 19 aprilie 1948.	61
Aprovizionare.	62
Cerga.	63
Notă s. 20 aprilie 1948.	63
Notă s. 21 aprilie 1948.	64
Notă s. 22 aprilie 1948.	65
Notă s. 23 aprilie 1948.	66
Plimbări și articole.	66
<i>Notă i. 24 aprilie 1948 (numere auto)</i>	67
Vărtejuri în paginație.	67
Notă s. 24 aprilie 1948.	69
Notă s. 25 aprilie 1948.	69
Tramvaiul 14.	70
Notă s. 26 aprilie 1948.	70
Nume și adrese fluctuante.	71
Notă s. 27 aprilie 1948.	71
Mașina muscă a lui Sabin Manuilă.	72
Notă s. 28 aprilie 1948.	73
Viața cronometrată.	73
Notă s. 29 aprilie 1948.	75
Deoarece a citit ziarul.	76
Notă s. 30.IV.1948.	76
Notă s. 1 mai 1948.	76
Defilări și mitinguri obligatorii.	77
<i>După ce spune cum se numește</i>	78
Notă s. 2 mai 1948.	79
Penultimul Paști împreună.	80
Notă s. 3 mai 1948.	82
Parcul dinainte de construirea Operei.	82
Bunica.	83
Notă s. 4 mai 1948.	86
Mama.	87
O piață rotundă.	91
<i>Notă i. 5 mai 1948 (Miasnicov Igor)</i>	92

A.G.: <i>Igor Measnicov</i>	92
Notă s. 5 mai 1948	93
<i>Notă i. 6.V.1948 (Mârzescu Elena)</i>	93
Încercare și eroare	94
Notă s. 6 mai 1948	94
<i>Dansatoarea din Texas</i>	96
<i>Notă i. 7 mai 1948 (Vulcănescu Mircea)</i>	96
A.G.: <i>Margareta Vulcănescu</i>	99
Sandra și Măriuca	99
Notă s. 7 mai 1948	100
Notă s. 8 mai 1948	101
Aurora Corciovescu	102
<i>Debitul C.A.M. din Str. Elefterie Nr. 2</i>	102
Notă s. 9 mai 1948	103
<i>Notă i. 10 mai 1948 (Tănase Stan)</i>	103
Notă s. 10 mai 1948	104
<i>Suspendarea din ordin</i>	105
<i>Notă i. 11 mai 1948 (Biji Mircea)</i>	106
A.G.: <i>Mircea Biji</i>	106
<i>Notă i. 11 mai 1948 (Șchiopu Bucur, Micle Gheorghe)</i>	107
A.G.: <i>Bucur Șchiopu</i>	107
Referat 14 mai 1948	108
În Popa Soare	112
INTERLUDIU	114
Referat asupra Institutului Central de Statistică	114
<i>O pepinieră de elemente nesănătoase</i>	118
<i>În locuința lui din București stă domnul Chestor Roman,</i> <i>iar în vila de la Snagov d. Ministru Vasilichi</i>	119
AL DOILEA FILAJ (5 OCTOMBRIE 1949 – 16 IANUARIE 1950).	122
Filaj în perspectiva arestării	122
Notă s. 5 octomvrie 1949	125
Metoda de lucru a urmăritorilor	126
Notă s. 6 octomvrie 1949	128

Notă s. 7 octomvrie 1949	128
Când ieșeau din bloc	129
Notă s. 8 octomvrie 1949	130
Răgaz?	133
<i>Se întâlnește întâmplător</i>	133
<i>Fără să ia contact cu cineva, fără să cumpere</i>	134
Notă s. 9 octomvrie 1949	135
<i>Au luat și ei ce au mai rămas</i>	136
Notă s. 10 octomvrie 1949	137
<i>Copilul său</i>	137
Notă s. 11 octomvrie 1949	138
<i>Lăsându-l să se ducă singur.</i>	139
Notă s. 12 octomvrie 1949	140
La cumpărat gaz	141
Cizmăria din Dr. Lister 12	141
Limba rusă	142
<i>Notă i. 13 octomvrie/8.X.1949 (Blăgan Nicolae).</i>	143
A.G.: <i>Nicolae Blăgan.</i>	143
<i>Notă i. 13 octomvrie/9.X.1949 (Ruse R. Marin)</i>	145
În vizor, pentru o clipă	145
Notă s. 13 octomvrie 1949	149
<i>Luați la identificare.</i>	151
<i>Notă i. 14 octombrie/8.X.1949 (Gheorghiu Grigore)</i>	151
Domnul Gheorghiu	152
Notă s. 14 octomvrie 1949	152
<i>Notă i. 15 octomvrie/6.X.1949 (Chinezul Ion).</i>	153
A.G.: <i>Ion Chinezul.</i>	153
<i>Român, ortodoxă.</i>	154
Tabuul conversațiilor politice	154
Notă s. 15 octomvrie 1949	155
<i>Copilul cel mic anume Dănuț.</i>	156
Notă s. 16 octomvrie 1949	157
Plimbări pentru filatori.	158
<i>Notă i. 17 octomvrie/8.X.1949 (Ionescu Margareta Manti, Ionescu Maria).</i>	158
<i>Notă i. 17 octomvrie/8.X.1949 (Gugulide Mihail)</i>	159

<i>Domnul Gugulide și Colț Alb</i>	159
Notă s. 17 octomvrie 1949	160
Librării și anticariate	161
A.G.: <i>Doamna Ionescu Ștefănescu</i>	162
Notă s. 18 octomvrie 1949	163
Notă s. 19 octomvrie 1949	163
<i>La o masă unde de preferință se așează, complet străin</i> <i>de ceea ce se petrece în jurul său</i>	164
Notă s. 20 octomvrie 1949	167
<i>Pachetul l-am pipăit în timp ce se afla în tramvai</i>	168
Notă s. 21 octomvrie 1949	172
Notă s. 22 octomvrie 1949	173
Marginalii	174
Vorbe prinse din zbor	174
Notă s. 23 octomvrie 1949	176
Notă s. 24 octomvrie 1949	177
Filatorii ratează	178
<i>Fiind căutat la toate anticăriile</i>	180
Haine și accesorii	181
Notă s. 25 octomvrie 1949	183
Cu Dănuț, la cumpărat	184
Ioan Cărăbaș, „Librăria Universității”	184
Două pere	185
<i>Bârlogul lupilor și alte filme din Cehoslovacia</i>	185
<i>Notă i. 26 octomvrie/13.X.1949 (Zănescu Aurel)</i>	188
<i>Notă i. 26 octomvrie/13.X.1949 (Negru Ion)</i>	189
A.G.: <i>Ion Negru</i>	189
Minutul domn Negru al copilăriei noastre cenușii	192
Întâlnire în Cișmigiu cu Doamna Negru	194
<i>Dragă Ștefania, cum o scoți la cale de când lipsesc?</i>	195
<i>Notă i. 26 octomvrie/9.X.1949 (Stamatini Nicolae)</i>	197
Domnul Stamatini	198
A.G.: <i>Nicolae Stamatini</i>	198
<i>Ileanele și Ioanele</i>	199
<i>Notă i. 26 octomvrie/15.X.1949 (Manoliu Dumitru,</i> <i>Bauh Aurel)</i>	199

Aurel Bauh	200
A.G. <i>Aurel Bauh</i>	201
<i>Notă i. 26 octomvrie/15.X.1949 (Golopenția Corneliu)</i>	202
<i>Am încercat să nu fiu guvernamental din oficiu</i>	202
<i>Notă i. 26 octomvrie/8.X.1949 (Ostfeld Bernard, Pollak Lora etc.)</i>	203
<i>Notă i. 26 octomvrie/8.X.1949 (Sârbu Petre)</i>	204
A.G.: <i>Petru Sârbu</i>	204
<i>Notă i. 26 octomvrie/13.X.1949 (Sterian E. Paul)</i>	205
Paul Sterian, curier la un șantier, și propunerea lui Einstein	205
Fișele informative întocmite de P. Roiu	206
<i>Notă s. 26 octomvrie 1949</i>	208
<i>Notă s. 27 octomvrie 1949</i>	210
<i>Notă s. 28 octomvrie 1949</i>	211
Profesorul Gusti și trandafirul	212
A.G.: <i>Profesorul D. Gusti</i>	213
Dimitrie Gusti, fără casă	215
<i>Notă i. 28 octomvrie/22 oct. 1949 (Jebeleanu Elisabeta)</i>	215
A.G.: <i>Elisabeta Jebeleanu</i>	216
<i>Notă i. 28 octomvrie/20.X.1949 (Retegan Gheorghe)</i>	218
A.G.: <i>G. Retegan</i>	218
<i>Notă i. 28 octomvrie/20.X.1949 (Georgescu Dumitrie)</i>	219
A.G.: <i>Dr. D.C. Georgescu</i>	220
<i>Notă i. 28 octomvrie/22.X.1949 (Comarnescu Petre, Atanasiu Viorica etc.)</i>	221
A.G.: <i>Petru Comarnescu</i>	222
<i>Șicul bucureștean și brațara de agate</i>	222
<i>Notă s. 29 octomvrie 1949</i>	223
<i>Notă s. 30 octomvrie 1949</i>	224
<i>Tot timpul le-a făcut diferite explicații</i>	225
<i>Cu mersul său obișnuit, fără a se controla</i>	226
<i>Notă s. 31 octomvrie 1949</i>	229
Croitorii, boiangerii, haine întoarse	230
<i>Notă s. 1 noemvrie 1949</i>	230
<i>Notă s. 2 noemvrie 1949</i>	232

<i>Notă i. 3 noembrie/26.X.1949 (Hagiogogu Toli, Păunescu Ana Ciumeti etc.)</i>	233
<i>Notă i. 3 noembrie/ 26.X.1949 (Gusti Dumitru)</i>	234
Doamna Gusti	235
<i>Notă s. 3 noembrie 1949</i>	235
<i>Mai mult trece în revistă cele expuse decât să pară că-l interesează</i>	236
<i>Notă s. 4 noembrie 1949</i>	237
Cumpărăturile zilnice	238
<i>Notă s. 5 noembrie 1949</i>	240
<i>Se servește</i>	241
Notații vagi de filatori depășiți	241
<i>Armindel, Cațavilan</i>	242
Plicuri interceptate	243
<i>Notă s. 6 noembrie 1949</i>	244
Filaj suspendat și reînființat	245
<i>Notă s. 7 noembrie 1949</i>	245
Gogoșa de ristic	246
<i>Notă s. 8 noembrie 1949</i>	246
<i>Alva</i>	247
<i>Notă s. 9 noembrie 1949</i>	248
<i>Dragă Marieta, Dragă nașică</i>	249
Botezul nostru la Hodac, tolba ghiozdan și Tonputia	250
<i>Notă s. 10 noembrie 1949</i>	251
<i>Notă s. 11 noembrie 1949</i>	252
<i>Notă i. 12 noiembrie/8.X.1949 (Casieria Comisiei de Stat a Planificării)</i>	253
Lucrări pentru Comisia de Stat a Planificării	253
Fondul „G”	257
<i>Notă s. 12 noembrie 1949</i>	260
<i>Dragă Domnule Judecător</i>	260
Marginalii	262
<i>Notă s. 14 noembrie 1949</i>	262
<i>Notă s. 15 noembrie 1949</i>	263
<i>Unul fiind nou</i>	265
<i>Notă s. 16 noembrie 1949</i>	265

Notă s. 17 noemvrie 1949	266
Notă s. 18 noemvrie 1949	267
Notă s. 19 noemvrie 1949	269
Notă s. 20 noemvrie 1949	270
<i>Notă i. 21 noemvrie/5.XI.1949 (Mălinaș Iuliu)</i>	271
Iuliu Mălinaș	271
Notă s. 21 noemvrie 1949	273
Notă s. 22 noemvrie 1949	274
Înmormântarea lui Ion Chibulcuteanu	275
Notă s. 23 noemvrie 1949	277
Notă s. 24 noemvrie 1949	278
<i>Notă i. 25 noemvrie/14.XI.1949 (Todirașcu Ștefan)</i>	279
A.G.: <i>Șt. Todirașcu</i>	280
Notă s. 25 noemvrie 1949	280
Notă s. 26 noemvrie 1949	281
Notă s. 27 noemvrie 1949	282
<i>Notă i. 28 noemvrie/21.XI.1949 (Chibulcuteanu Ioan)</i>	283
<i>Notă i. 28 noemvrie/21.XI.1949 (Făcănaru Iordache)</i>	284
A.G.: <i>Iordache Făcăoaru</i>	284
Notă s. 28 noemvrie 1949	285
Scrisoarea trimisă Profesorului Ilie Ardelean	286
Notă s. 29 noemvrie 1949	288
Notă s. 30 noemvrie 1949	289
<i>Merge de își cumpără pâinea</i>	290
Notă s. 1 decemvrie 1949	293
Notă s. 2 decemvrie 1949	294
<i>Se servesc amândoi</i>	295
Notă s. 3 decemvrie 1949	296
Nu la Scala, ci la școală	297
Notă s. 4 decemvrie 1949	297
La Străulești, Dămăroaia, Cățelu, la Băneasa și Fundeni ..	297
Notă s. 5 decemvrie 1949	299
Notă s. 6 decemvrie 1949	300
Notă supravegherea lui „MARIAN”, 6 decemvrie 1949 ..	301
„Marian” este dl Iuliu Mălinaș	302
Notă s. 7 decemvrie 1949	303

Notă s. 8 decembrie 1949	304
Notă s. 9 decembrie 1949	305
Notă s. 10 decembrie 1949	306
Notă s. 11 decembrie 1949	307
Notă s. 12 decembrie 1949	307
Notă s. 13 decembrie 1949	308
Notă s. 14 decembrie 1949	309
<i>Notă i. 15 decembrie/6.XII.1949 (Răducanu Mihai, Butoi Mihai etc.)</i>	<i>310</i>
Notă s. 15 decembrie 1949	311
<i>Notă i. 16 decembrie/13.XII.1949 (Banu I. Gheorghe)</i>	<i>312</i>
Notă s. 16 decembrie 1949	313
Domnul Vasile și șobolanul	314
Notă s. 17 decembrie 1949	315
Notă s. 18 decembrie 1949	316
<i>Notă i. 19 decembrie/9.XII.1949 (Millea Aurel)</i>	<i>316</i>
<i>Notă i. 19 decembrie/12.XII.1949 (Bocheș Maria, Săndulescu Corneliu etc.)</i>	<i>317</i>
A.G.: Corneliu Săndulescu	317
Notă s. 19 decembrie 1949	318
<i>Se arată umbre de furtună</i>	<i>321</i>
Notă s. 20 decembrie 1949	322
Notă s. 21 decembrie 1949	323
Notă s. 22 decembrie 1949	323
<i>Notă i. 23 decembrie/19.XII.1949 (Dragomirescu Constantin, Derussi Constantin etc.)</i>	<i>324</i>
<i>Notă i. 23 decembrie/19.XII.1949 (Economu Nicolae)</i>	<i>325</i>
Nicolae Economu	325
<i>Notă i. 23 decembrie/15.XII.1949 (Costăchel Octav).</i>	<i>327</i>
A.G.: Dr. Octav Costăchel	328
<i>Scutit de control.</i>	<i>328</i>
Notă s. 23 decembrie 1949	328
Notă s. 24 decembrie 1949	330
Notă s. 25 decembrie 1949	331
Ultimul Crăciun împreună	331
Notă s. 26 decembrie 1949	332

Notă s. 27 decembrie 1949	332
Ziua mamei	333
Notă s. 28 decembrie 1949	334
Muzeul Simu, Muzeul Antipa	335
Notă s. 29 decembrie 1949	336
Notă s. 30 decembrie 1949	338
Notă s. 31 decembrie 1949	338
Notă s. 1 ianuarie 1950	340
Notă s. 2 ianuarie 1950	340
Notă s. 3 ianuarie 1950	341
<i>Notă i. 4 ianuarie/29.XII.1949 (Duțescu Dan)</i>	342
Ce i se întâmplase lui Dan Duțescu în 1947	342
Varianta Nicholas Georgescu-Roegen a întâmplării	346
Un gând pentru Taina Duțescu	347
Notă s. 4 ianuarie 1950	348
Notă s. 5 ianuarie 1950	349
<i>Notă i. 6 ianuarie/29.XII.1949 (Ferentz Arpad Tiberiu)</i>	350
Notă s. 6 ianuarie 1950	351
Merele de la Valer Butură	352
Notă s. 7 ianuarie 1950	353
Notă s. 8 ianuarie 1950	354
Notă s. 9 ianuarie 1950	354
Notă s. 10 ianuarie 1950	356
Notă s. 11 ianuarie 1950	356
Notă s. 12 ianuarie 1950	357
Notă s. 13 ianuarie 1950	357
Notă s. 14 ianuarie 1950	358
<i>Anul care a început va fi mai greu decât cei anteriori</i>	359
Notă s. 15 ianuarie 1950	361
Notă s. 16 ianuarie 1950	361
<i>Dat în primire.</i>	362
Ștefania Golopenția: <i>Ziua arestării</i>	363

CONVORBIRI TELEFONICE ÎNREGISTRATE

(20 OCTOMBRIE 1949 – 19 IANUARIE 1950)	365
Telefonul nostru: 4.01.36	365

Intervale înregistrate, convorbiri transcrise	366
Greșeli de transcriere și corectarea lor	369
<i>Nu pot să spun la telefon.</i>	371
<i>Turburat sunt eu câteodată, da... caut să uit</i>	373
<i>Nu mi se dă nicio sarcină sindicală, nimic.</i>	377
<i>Dacă mor, n-am nici cu ce să mă îngrop</i>	379
Convorbirile telefonice din ziua de 20 [și 22–26] octombrie 1949.	380
Convorbirile telefonice din ziua de 26 [și 27–31] octombrie 1949.	389
Convorbirile telefonice din ziua de 1 [și 2] noiembrie 1949. . .	392
A.G.: <i>Dr. Petrescu</i>	399
Convorbirile telefonice din ziua de 5 [și 6] noiembrie 1949. . .	400
Convorbirile telefonice din ziua de 8 [și 9–10] noiembrie 1949.	404
Convorbirile telefonice din ziua de 11 [și 12–15] noiembrie 1949.	408
Convorbirile telefonice din ziua de 15 [și 16–20] noiembrie 1949.	414
Convorbirile telefonice din ziua de 20 [și 21–27] noiembrie 1949.	419
Convorbirile telefonice din ziua de 27 noiembrie [– 2 decembrie] 1949	423
Convorbirile telefonice din ziua de 3 [și 4–7] decembrie 1949	426
Convorbirile telefonice din ziua de 8 [și 9–12] decembrie 1949	428
Convorbirile telefonice [din zilele de 13–19 decembrie 1949]	430
<i>Chestia</i>	437
Convorbirile telefonice din ziua de 20 [și 21–28] decembrie 1949	438
Convorbirile telefonice din ziua de 1 [și 2–9] ianuarie 1950 . . .	441
A.G.: <i>Laurențiu Bran</i>	443
Convorbirile telefonice din ziua de 10 [și 11–19] ianuarie 1950	447

EPILOG	451
Lăzile	451
Am vedenii.	453
<i>Nu se îndură nici de copii.</i>	455
Tata ne scrie, noi nu primim.	456
<i>Sanda mamei dragă.</i>	459
Patul	461
Moartea tatei	462
Anton Golopenția la Canalul Dunăre-Marea Neagră?	465
Urcuș	468
Un nod în gât.	468
Copilăriile noastre palide	469
Doctor în tăcut.	470
Citesc prea serios?	472
ANEXE. Lucrări elaborate de Anton Golopenția pentru	
Comisia de Stat a Planificării	475
Notă cu privire la împărțirea în patru regiuni economice a teritoriului țării.	477
Notă cu privire la cercetarea economică și socială a regiunii învecinate cu Canalul proiectat Dunăre-Mare	482
Notă cu privire la culegerea documentării în vederea planurilor de promovare a regiunilor nevoiașe și înapoiate	486
Notă despre pregătirea documentării statistice pentru planificarea în materie de reducere a analfabetismului și de învățământ primar obligatoriu.	489
Notă despre pregătirea documentării pentru planificarea sănătății și a instrucției publice	491
Notă despre documentarea în vederea revizuirii și completării listei localităților urbane	496

PROLOG

Trăim opac

Viața noastră cea de toate zilele nu ne-o cunoaștem. Ne trezim, mâncăm, lucrăm, vorbim cu prieteni și cu necunoscuți, scriem, citim, ne plimbăm, cumpărăm – toate se învălmășesc într-o mulțime amorfă de gesturi căreia nici măcar opoziția dintre timpul liber și timpul datorat slujbei nu ajunge să-i dea contur. Trăim opac.

Din când în când, cu trecerea anilor, un gest, un miros, un sunet, întâlnirea cu cineva, o fotografie ne aduc în minte câte un fragment din ce a fost. Ne oprim, revedem episodul, brodăm vag în jurul timpului pierdut și revenim apoi la viața fără memorie.

Iată însă că, în cazul meu – și nu sunt singura –, o instituție de stat, Securitatea, a consemnat cu acribie mecanicistă fața exterioară a vieților noastre – mișcări, cumpărături, întâlniri, convorbiri telefonice, discuții la restaurant sau pe stradă. Vizat era Anton Golopenția, tatăl meu, funcționar la Institutul Central de Statistică. Însă, urmărind pas cu pas existența lui A.G., echipa de filaj a ajuns să dea socoteală și de existența

noastră: a mamei, Ștefania Golopenția, a bunicii noastre, Emma (care-și reluase, după divorț, numele Staschek), a fratelui meu Dan și a mea. Familia noastră și-a avut astfel, nedoriți, cronicarii ei. Grăbiți, consemnând în texte de multe ori scrise cu creionul, care aproape că nu cunosc virgula, tot ce izbuteau să vadă, filatorii și șoferul care ne-au pipăit viețile și ne-au smântânit zilele par să fi fost tineri și iuți. Mașina lor staționa pe undeva prin dreptul lui Lister 7, unde locuiam, în blocul din fundul curții, la etajul al III-lea, în dreapta. Odată ieșit din casă, singur sau însoțit de noi, A.G. era luat în primire. Dacă se urca în tramvai, i se pipăiau pachetele. Dacă punea o scrisoare la cutia poștală, cutia era deschisă și scrisoarea extrasă din ea. Dacă vedea un film, se așeza lângă el în sala de cinematograf, gata să-i măsoare reacțiile, filatorul de serviciu. Se știa unde se tunde, cine îi întoarce sau vopsește hainele ca să le mai poată folosi, unde își pingește pantofii, cu cine s-a întâlnit pe stradă, de unde cumpără mâncare și ce anume, cât timp este dispus să stea la coadă pentru o lămâie.

Colaborare inversată

Ne amărâm de ani întregi descoperind că X sau Y, până și Z, au colaborat cu Securitatea. În cele ce urmează, situația este inversată cu bună știință. Securiștii sunt aduși să colaboreze cu noi în calea întoarsă pe care o parcurgem către amintirile vieții de după război, din anii bolșevizării României. Rapoartele lor sunt metronomul care ritmează textul de față, dând osatură zilelor, canavaua pe care se dispun amintirile. Ele declanșează, de multe ori, memorarea. Întrucât niciun om în toată firea nu s-ar apuca să noteze pas cu pas unde a mers, la ce

ore și în cât timp, de-a lungul zilelor mai multor luni de viață, dar ei au făcut-o, fiind plătiți pentru asta, iată că putem privi, cu ochi de furnică, la un răstimp altfel imposibil de separat de pasta anilor 1948–1950.

În cartea *Je me souviens*, Georges Perec a adunat 485 de fărâme de text, toate debutând prin „Mi-aduc aminte”, fiecare închipuind regăsirea unui fapt de viață minuscul. Amintirile plutesc în vid, detașate de timp. Cu efort, unele, nu toate, pot fi situate înaintea altora sau după ele. Dar modul lor de a supraviețui e tocmai ruperea de zile și de ani, șlefuirea lor treptată prin frecare unele de altele în gândul nerostit, până când se prefac în pietre mici, cu contururi îmbunate, ca pietrele pe care le poartă prin buzunare sau le prefiră printre degete personajele abulice ale lui Beckett.

În cartea de față, notele de supraveghere și cele informative asigură reșezarea în timp a unor amintiri pe care nu le mai datam de multă vreme. Prin analogii obscure, firele care le leagă de alte fapte, pe care le-am reținut fără s-o știu, intră în mișcare, dispunând în jurul lor pulberea fină a mărunțișurilor cotidiene.

129 de zile cronometrate

În cele ce urmează, cititorii vor întâlni rapoarte privind 129 de zile în care, filându-l pe Anton Golopenția, securității au înscris cu meticulozitate toate deplasările lui prin oraș, cu mașina, cu tramvaiul sau pe jos și, în ultimul caz, toate gesturile și întâlnirile de pe parcurs. Tatăl meu merge și tace, iar atunci când vorbește, nu se aud decât frânturi fără noimă din ce spune.

Pentru că informația gestuală nu era suficientă, pentru că ceea ce se putea surprinde din convorbirile de pe stradă era prea

puțin și, firește, de dragul lucrului bine făcut, conversațiile telefonice de la numărul nostru de acasă au fost și ele interceptate ulterior. Banda înregistra timp de o jumătate de zi uneori, timp de o zi alteori. Transcrierea frustă a convorbirilor, în care securiștii au intercalat indicații scenice care îi definesc mai degrabă pe ascultători decât pe ascultați, dă totuși glas fantomelor care circulă sub ochii vigilenți ai urmăritorilor. Am „ascultat”, lucrând la această carte, vocile pe care le-au transmis funcționarii – indiferenți sau înregimentați – ai nimicirii. E tot ce mi-a rămas ca fapt brut. Nu recunosc întotdeauna ce spun ai mei, dar vă redau ce am găsit în arhive; copilăria și viețile noastre, oricum, nu sunt neîncepute, intime, ale noastre, în parte ele nici nu au avut, de altfel, loc. Iar în amintire, dialogurile s-au topit demult într-o pastă fluidă, nu mai răzbesc până la mine vorbele spuse de unul sau de altul, de mama sau de tata, doar rezonanța lor trezește încă durerea căreia am învățat să-i spunem dor.

Câte un miez de poveste

Atunci când securiștii care se ocupă de contextualizarea urmăririi adună din cartea de imobil, de la arhive sau de la alți urmăritori informații privitoare la cunoscuți, colegi sau prieteni ai lui A.G. pe care nu i-am cunoscut sau pe care i-am văzut cu ochi prea naivi, de copil, și nu i-am mai întâlnit ulterior, am simțit nevoia de a recurge – parcimonios – la sâmburii de povestire care apar în declarațiile din anchetă scrise de tata și publicate în volumul Anton Golopenția, *Ultima carte* (București, Editura Univers Enciclopedic, 2001; în continuare, abreviat *UC*).

Alături de rapoartele de urmărire, care au fost – toate – extrase din dosarul nr. 40002 al procesului Pătrășcanu,

volumul 112 și pentru care am indicat în text doar pagina la care figurează în cadrul acestuia, cititorii vor găsi deci pasaje prefixate prin „A.G.”: în care, în cele 18 luni de anchetă, tata istorisește un fapt sau altul, înscriindu-le în marele roman colectiv al nenorocirii pe care l-au scris, în închisorile româno-sovietice ale anilor 1940–1950, atâția dintre cei arestați în România.

Polifonie

Vocile volumului de față sunt numeroase și nu întotdeauna distincte. Filatorii sunt mulți; din ansamblul echipei urmăritoare putem doar presupune că primul semnatar este și autorul textului. Pe parcurs, unele amănunte de limbă și stil permit departajarea mai multor tipuri de personalități printre scribi. Alte fapte de limbă, dimpotrivă, deschid accesul doar spre codul general al urmăriturilor, spre limbajul lor tehnic, profesional.

Cititorii atenți pot medita la diferența dintre textele narative ale urmăriturilor, textele asertive ale celor care adună informații pe marginea rezultatelor urmăririi și textele concluzive ale referatelor cu care se încheie diferitele etape care conduc la arestarea lui A.G. Personalul care le-a redactat pare să fi fost diferit. Vom examina mai pe larg problema efectivelor și a specializărilor lor în cele ce urmează.

Alături de vocile securiștilor, se aude în volum vocea lui Anton Golopenția. Filtrată prin ce știi și pot să audă ascultătorii nepoftiți sau prin chinul nesfârșitei anchete care încearcă transformarea lui întâi într-un pion al lichidării lui Lucrețiu Pătrășcanu, iar apoi într-un dușman al poporului, care nu trebuie să mai iasă viu din închisoare. Dar reușind totuși să spună, în condiții imposibile, cel puțin o parte din ce voia să nu lase netransmis.

Vocea aceasta, care vorbește calm în condiții neprielnice, a fost vocea tatei încă din copilărie. Cea cu care îi vorbea tatălui divorțat despre suferința și lipsurile în care trăiau el, mama și ceilalți doi frați, încercând să-l facă să vadă că ajutorul său, de avocat relativ prosper și recăsătorit, nu poate întârzia la nesfârșit fără a-i supune la riscuri nedorite, grave. Cea care îi vorbea în favoarea colegilor profesorului Gusti, mâniat din te miri ce; cea cu care, mai târziu, refuzând ruptura pe care decepția de a nu-l fi avut doctorand (A.G. fusese bursier Rockefeller în Germania și își trecuse doctoratul sub conducerea sociologului Hans Freyer) și suspiciunea, alimentată uneori din exterior, pe care o resimțea profesorul față de prea novatorul său discipol, îi amintea acestuia de afecțiunea și respectul adânc ascunse îndărătul fiecărei inițiative. Cea care încerca să-l readucă pe Miron Constantinescu, cooptat la cerere în „echipa Golopenția” încă din 1939, la deschiderea pe care închisoarea prin care trecuseră el, soția Sulamita și copilul născut în detenție, postura de copil teribil și genial al comunismului româno-sovietic și funcțiile de conducere la Comisia de Stat a Planificării și la Comisia Națională de Statistică o erodaseră, asprindu-l.

Ceea ce îi reunește pe avocatul Simion Golopenția, pe profesorul Dimitrie Gusti și – pentru o vreme – pe emulul devenit patron Miron Constantinescu este faptul că, adânc, interior, ei știu cu cine au de-a face, îl îndrăgesc și îl respectă pe A.G., care, la rândul său, simte acest lucru și trece peste momentele grele. Tatăl meu a crezut, până târziu în anchetă, că răspunzând domol și simplu la întrebările anchetatorilor, ar putea răzbi la partea lor de omenie. A folosit în declarații vocea liberă și încrezătoare din corespondență. Am introdus, de aceea, spre completarea unor detalii, pasaje extrase din schimburile de scrisori care figurează în seria Anton Golopenția, *Rapsodia epistolară*, vol. I (București,

Editura Albatros, 2004), sau în corespondența confiscată, reprodusă în *Ultima carte*.

În sfârșit, vocea mea, în care alternează inflexiuni ale diferitelor vârste, încercă să spună ce am văzut și crezut că înțeleg, ce îmi spuneau cei din jurul meu, ce făceau mama, fratele meu sau bunica, despre care textele vorbesc puțin și rareori direct. Este vocea care umple interstiții, multiplică perspectivele, repartizează spațiul dialogului în care au fost prinse vârsta adultă și gata de roadă a mamei și a tatei, bătrânețea bunicii și două copilării. Și vocea care construiește arhitectura barocă a poveștii acesteia despre cum s-a trăit în anii 1947–1950 în România. Uneori, nu des, atunci când nu am știut să povestesc cu alte cuvinte întâmplări prea îndelung cântărite spre a mai suporta variațiuni, am reluat texte din Sanda Golopenția, *Fluviul Alfeu*, vol. I, *Cartea plecării* (București, Editura Spandugino, 2017), sau texte publicate în *UC*.

Institutul Central de Statistică în viețile noastre

După desființarea Serviciului Social, în anul 1939, funcționarii de la Institutul Social rămăseseră fără posturi. Tata a fost șomer timp de șase luni, între octombrie 1939 și 1 aprilie 1940, când a fost angajat ca inspector statistic la Institutul Central de Statistică. Aflat sub conducerea medicului Sabin Manuilă, tehnocrat de formație americană, institutul acesta fusese, de-a lungul anilor, solid alături de inițiativele Institutului Social al lui D. Gusti în multe proiecte. S. Manuilă, D.C. Georgescu, V. Measnicov și alți funcționari de la ICS participaseră la campaniile monografice și publicau cu regularitate în revistele Școlii Sociologice de la București. La rândul său,